Plan van Aanpak
Monumentaal Stadsbos van de Toekomst
*Ambitiedocument met Uitvoeringsagenda*

***Strategische inzet van communicatie en participatie bij maken Stadsbos van de Toekomst***
***Burgers betrekken bij verzilveren kansen in het Bos***
***Geïnspireerd op uitdagingen die de uitvoeringsagenda van het college biedt voor het Bos***
***Duurzaamheid als rode draad door beheren, beschermen en benutten van het Bos***
***Vliegende start in samenwerking met Amstelveen***

## 1. *Belang van het project*

De metropool groeit explosief met als gevolg steeds meer en steeds dichtere bebouwing en steeds meer bewoners met behoefte aan groen, ruimte en 'zuurstof' voor hun activiteiten. Dat verhoogt de druk op het Bos en vraagt om een aanpak die de kansen en uitdagingen die de stedelijke groei biedt, in goede banen leidt en tegelijkertijd de huidige kracht van het Bos als groene long van de metropool, behoudt en versterkt voor de toekomst.
We onderscheiden vier ambities:

1. Noodzaak om natuur- en cultuurwaarden van het Bos te behouden en versterken (**beheren en beschermen**)
2. Ruimte bieden aan maatschappelijke en recreatieve activiteiten en ondernemerschap die aansluiten bij de gebruikers van de 21ste eeuw (**benutten en ontwikkelen**)
3. Creëren van optimale toegankelijkheid van het Bos: een essentiële voorwaarde om alle (nieuwe) gebruikers te ontvangen (**bereikbaarheid**)
4. Het *Stadsbos van de Toekomst* vraagt om een eigentijds verhaal en marketing- en communicatieaanpak (**positionering**)

*Het Amsterdamse Bos heeft zo'n 6 miljoen bezoeken op jaarbasis, krijgt een waardering van 8,3 (Passantenonderzoek 2015) en heeft al vijf jaar achtereen (2015 – 2017) het predicaat Uitmuntend ontvangen van de reiswebsite Tripadvisor. Het Bos is na het Vondelpark, het meest bezochte park/bos in de Amsterdamse regio.*
*Overige relevante feiten en cijfers toevoegen*

## 2. Uitdagingen voor *Het Bos van de Toekomst*

### *Veranderende omgeving*

Het Amsterdamse Bos is op een cruciaal punt is beland. Na 80 jaar is het Bos volwassen. De kernvraag is hoe we de natuur- en cultuurwaarden van het volgroeide Bos kunnen behouden voor de toekomst in een sterk veranderende omgeving. Niet eerder is het Bos geconfronteerd met een dergelijke uitdaging: de druk van de stad, klimaatverandering, het duurzaamheidsvraagstuk, natuurwaarden versterken naast toenemende recreatie, bereikbaarheid, bijdragen aan maatschappelijke opgaven, meer nadruk op het verdienvermogen van het Bos. Dat vergt keuzes die verder reiken dan één bestuursperiode. Die krijgen een plek in het ambitiedocument.
Daarnaast bevat *Het Bos van de Toekomst* een uitvoeringsagenda voor de huidige bestuursperiode, die aansluit op de uitvoeringsagenda van het college. Ook het coalitieakkoord van Amstelveen biedt handvatten. Immers, het Amsterdamse Bos valt publiekrechtelijk grotendeels onder de gemeente Amstelveen. Dit biedt kansen voor een

constructief partnerschap, zoals ook bleek tijdens de bestuurlijke ontmoeting op woensdag 14 november jl.

***Veranderende behoeften en wensen die vragen om vernieuwing en lef***

Nog altijd is het Bos de plek waar meer dan 6 miljoen mensen per jaar verblijven en recreëren. We zien de het aantal en soort bezoekers langzamerhand veranderen. Zo zien we het aandeel van de ongeorganiseerde sport explosief toenemen. Een trend die past bij de behoefte van velen om de eigen tijd in te kunnen delen. Om (nieuwe) gebruikers te faciliteren en ook om eigenaarschap te creëren willen we het Bos neerzetten als kweekvijver voor maatschappelijke opgaven. Dit doen we door de band met onze partners binnen en buiten de stad te versterken. Immers, het Bos biedt ruimte en rust voor allerlei (maatschappelijke) initiatieven. Denk hier bij aan het (laten) creëren van broedplaatsen (passend bij het Bos), stadslandbouw stimuleren, inspelen op de ambities van het college rond gezondheid en werk. Deze maatschappelijke ambities willen we verder verkennen tijdens een Bosatelier (pagina..) Daarnaast kunnen we bijvoorbeeld het Bostheater inzetten als een soort Pakhuis de Zwijger voor bijeenkomsten met thema's rondom Bos. Ook de ontwikkellocaties (Cultuureiland, Teijl, Colijnweg, Radartoren, De Uitkijk) bieden een uitgelezen kans om samen met de inwoners van Amsterdam en Amstelveen te onderzoeken welke bestemming bij welke ontwikkellocatie past. Bijvoorbeeld via een prijsvraag of via placemaking (Participatiemethodiek om burgers te betrekken bij het creëren van succesvolle openbare ruimtes).

Inspelen op bovengenoemde trends en kansen èn tegelijkertijd natuur- en cultuurwaarden van Het Bos behouden en versterken, vraagt om vernieuwing en lef.
Niet alleen op de manier waarop *Het Bos van de Toekomst* tot stand komt maar ook bij keuzes en de uitvoering daarvan. Participatie is daarvoor het sleutelwoord. We willen de gebruikers van het Bos en de inwoners van de stad actief betrekken bij de keuzes voor de toekomst van het Bos.

***Werken aan een hanteerbaar afwegingskader***

Op dit moment ontbreekt een samenhangend afwegingskader voor het Bos. Het Bos is groot en heeft lange tijd zonder duidelijke begrenzing gekund. De toenemende drukte en het veranderende ruimtegebruik maken dat begrenzing steeds belangrijker wordt. Waar prevaleert natuur boven cultuur? Waar mag recreatie de boventoon voeren? Waar en wanneer kunnen evenementen plaatsvinden? Hoe zit het me de toegankelijkheid en hoe kunnen we daar op sturen? In samenspraak met belanghebbenden worden hiervoor voorstellen gedaan. Enkele goed voorbereid bosateliers en aanvullende expertmeetings vormen daarvoor de basis.

## *3. Projectaanpak, Wat gaan we doen?*

Het Stadsbos van de Toekomst biedt inzicht in de manier waarop een evenwicht gevonden kan worden tussen de vier ambities, zoals hier boven beschreven. Dat willen we doen op een vernieuwende en creatieve manier die aansluit op de democratiseringsagenda van het college.
De grote lijnen voor het inhoudelijke verhaal van het *Stadsbos voor de Toekomst* staan in de nooit vastgestelde visie van de vorige collegeperiode *Bos in Balans*. De aanpak voor *Stadsbos van de Toekomst* richt zich specifiek op de volgende zaken:

1. Afwegingkader hoe thema's/kwesties zich tot elkaar verhouden (begrenzing/zonering)
2. Draagvlak zoeken bij betrokken partijen rond de vier ambities van het Bos
3. Gebruikers, omwonenden en inwoners van Amstelveen en Amsterdam betrekken bij (de plannen voor) het Bos (participatie bij bedenken, participatie bij het uitvoeren).

*Daarbij wordt een antwoord gezocht op de volgende vragen*:

1. Hoe behouden en brengen we balans in het beschermen van natuur- en cultuurwaarden (ook in het kader van duurzaamheid) en het bieden van ruimte voor in- en extensieve vormen van recreatie in het Bos? Welke rol speelt toegankelijkheid en begrenzing/zonering hierin? Wat zijn de kansen en mogelijkheden voor de toekomst?
2. Hoe zorgen we voor een toegankelijk Bos, dat gericht is op zowel beschermen als ruimte bieden? Welke rol spelen hierin de entrees? Op welke manier kan het parkeerinstrument de toegankelijkheid bevorderen? Welke andere opties zijn er?
3. Hoe wordt ruimte geboden aan maatschappelijke activiteiten in het Bos zoals participatieplaatsen, gezondheid, educatie, vrijwilligerswerk, cultuur, horeca, stadslandbouw, enz.? Hoe zorgen we dat het Bos hiervoor (meer) ruimte schept en kansen creëert? Hoe maakt het Bos de omslag van een aanbod naar vraaggerichte aanpak met ruimte voor maatschappelijk initiatief? Waar liggen de kansen en mogelijkheden voor de (nabije) toekomst?
4. Via het antwoord op bovengenoemde vragen wordt gebouwd aan een nieuw verhaal voor het Stadsbos van de Toekomst met een daarop toegesneden marketing- en communicatieaanpak? Wat zijn de nieuwe elementen voor het verhaal van het Stadsbos voor de Toekomst? Welke marketing- en communicatie instrumenten ontbreken nu in het pakket of zouden verder ontwikkeld moeten worden.

## *4. Randvoorwaarden*

***Bestuurlijk:***

1. *Participatie met alle betrokkenen (in- en extern), ateliers en dialoogtafels voor culminerend in een participatiefestival in het Bos*
2. *Waarden (cultuurhistorie en natuur) van het Bos in stand houden, ruimte creëren voor nieuwe initiatieven. Duidelijke functiescheiding aanbrengt (zonering).*
3. *(Terug) verdienvermogen van het Bos in kaart brengen*
4. *Afstemmen/samenwerken met Amstelveen en Provincie N-H*
5. *Aansluiten op coalitieakkoord, uitvoeringsagenda en andere visies en plannen die betrekking hebben op het Bos*

***Het Amsterdamse Bos en de bestuurlijke omgeving***

*De belangen, mogelijkheden en ontwikkelingen van het Amsterdamse Bos komen ook in andere plannen en visies aan bod. De belangrijksten zijn:*

1. *Provincie Noord-Holland, PRV (provinciale Ruimtelijke Verordening); waarden en kenmerken natuurtypen (besluitvorming voorjaar 2019).*
2. *Bestemmingsplan, omgevingswet: dit valt grotendeels onder de verantwoordelijkheid van gemeente Amstelveen. Op 27 september is een nieuw bestemmingsplan vastgesteld door de raad van Amstelveen.*

3. *Visie Sportas: R&D, hierin principebesluit voor fietspad langs museumtramlijn. Sportas ligt voor driekwart in het Amsterdamse Bos. Planning: ambitienota en principebesluit bijna gereed. Bestuurlijk traject wordt gepland.*
4. *Groenvisie, R&D, het Amsterdamse Bos is onderdeel van het Amsterdamse groen en valt dus ook onder het Amsterdamse groenbeleid. Planning 2020*
5. *Landschapsvisie, R&D, Amsterdamse ambitie met betrekking tot landschap/buitengebied. Het Amsterdamse bos maakt hiervan deel uit. Planning begin 2019*
6. *Enter.nl: mogelijk doortrekken Noord-Zuidlijn met mogelijkheden om Bos beter te ontsluiten. Planning: eerste verkenning Groot Amsterdamse Bos gereed, trekker R&D. Enter en GAB op elkaar aansluiten.*
7. *Verdi/Zuidas: ontwikkeling Jachthaventerrein Amsterdamsen Bos met splitsing van groen en bebouwing. Daarnaast mogelijkheden voor toegankelijkheid en ontsluiting van het Bos. Planning: principenota vastgesteld door B&W, 2017*

## 5. Uitwerking en opzet

De vier ambities van *Het Stadsbos van de Toekomst* zijn nauw met elkaar verbonden. Voor een hanteerbaar afwegingskader is juist het bediscussiëren van de thema's op het snijvlak waar grote(re) belangentegenstellingen spelen, van belang en ook hoe de thema's zich onderling tot elkaar verhouden. Daarnaast de waarde van Het Bos inzichtelijk maken voor bredere maatschappelijke opgaven in de stad (uitvoeringsagenda van het college). Dit laatste krijgt z'n beslag in een goed voorbereid Bosatelier met belanghebbenden waaronder ondernemers, betrokken burgers en omwonenden.

*Figuur 1: Het bos in relatie tot collegeakkoord/uitvoeringsagenda*

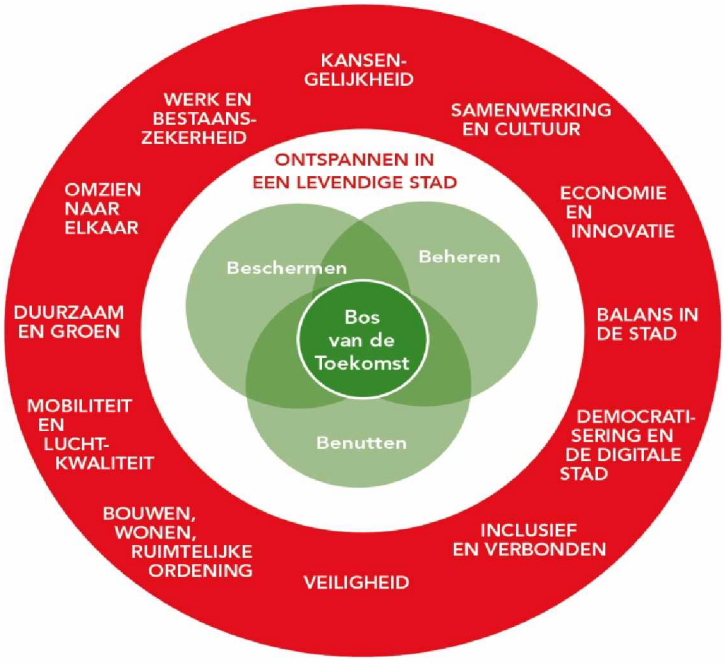

*Stadsbos van de Toekomst*, ambitiedocument en de uitvoeringsagenda wordt gemaakt in vijf stappen:

1. Excursies naar zeven stadsparken in Nederland. De excursies hebben inspiratie en ideeën opgeleverd voor *Het Bos van de Toekomst*. (Een overzicht staat in bijlage …) De drie belangrijkste zijn:
    - Zoneren zonder zichtbare afsluiting of verbodsborden
    - Het structureel inzetten van vrijwilligers als "businessmodel''
    - Het belang van een bloeiende ondernemersvereniging voor het functioneren van een Stadsbos
2. Verkennen samenwerking, afstemming en randvoorwaarden met organisaties en aanpalende projecten.
3. Organiseren van twee Bosateliers.
    - In het eerste Bosatelier, *Balans tussen Ambities,* wordt verkend hoe de verschillende functies in het Bos zich tot elkaar verhouden. En wordt gewerkt aan de eerste contouren voor een afwegingskader voor de ambities van het Bos
    - In een tweede Bosatelier, *Het Bos als Kweekvijver,* wordt verkend op welke manier maatschappelijke activiteiten in Het Bos kunnen worden uitgebouwd en versterkt. We verkennen de randvoorwaarden en de mogelijkheden.
4. Organiseren van dialoogtafels (expertmeetings) om verschillende thema's voor *Het Bos van de Toekomst* nader uit te diepen.
5. Betrekken van gebruikers, omwonenden, inwoners van Amstelveen en Amsterdam. Via digitaal Platform/Facebookcampagne. Hierin de inwoners van de stad vragen voorleggen die we nog niet hebben gesteld in het Groot Groenonderzoek. Geïnteresseerden uitnodigen voor Bosatelier *Het Bos als Kweekvijver* in het voorjaar. Het verhaal van het Bos maken met behulp van een trendwatcher en daarin ook burgers een rol geven (storytelling).

### *6. De ateliers en expertmeetings*

| **Product** | **Beknopte inhoud** | **Betrokken** |
|---|---|---|
| Bosatelier *Balans tussen Ambities* | • Atelier waarin betrokkenen vanuit de vier ambities met elkaar verkennen hoe de verschillende functies (beheren en beschermen, benutten en ontwikkelen, toegankelijkheid en positionering) zich tot elkaar verhouden.<br>• Bij start atelier worden de verschillende functies gepitcht (life en op papier) als opwarmer en basis voor het atelier.<br>• Iedere functie heeft een eigen tafel waaraan wordt gewerkt. Inclusief de relatie tot andere functies.<br>• Belangrijke vragen waarop het atelier een antwoord geeft:<br>1. Wat zijn de randvoorwaarden om de verschillende functies van het Bos naast elkaar te kunnen laten bestaan?<br>2. Wat zijn de specifieke randvoorwaarden | Bos medewerkers, Amstelveen, R&D, S&B, V&OR, gebieden, Zuidas, vertegenwoordiging clusters sociaal en dienstverlening??? Provincie recreatiegebieden, Spaarnwoude, Twiske/Waterland en Groengebied Amstelland (waar zelfde discussie speelt. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Wetenschappers |

| | | |
|---|---|---|
| | en kansen per functie?<br>3. Welke aspecten horen bij het Afwegingskader Bos?<br>4. Welke verdiepingsvragen worden meegenomen naar specifieke thematische expertmeetings/dialoogtafels?<br>Wanneer: eind januari / begin februari 2019<br>Organisatie: Het Bos in samenwerking met communicatie<br>Opbrengst: eerste contouren afwegingskader Bos | |
| Bosatelier:<br>*Het Bos als Kweekvijver* | Bosatelier voor verkennen van kansen voor Het Bos als innovator/broedplaats voor maatschappelijke activiteiten. Kaders waarbinnen discussie plaatsvindt (contouren afwegingskader Bos) Onderwerpen (niet uitputtend):<br>• Cultuurtafel: cultuureiland, beeldenroute, participatie in Kunst (bijvoorbeeld met kinderen uit ontwikkelbuurten)<br>• Innovatieve klimaat- en duurzaamheidsopgaven beleggen in het Bos<br>• Van natuureducatie naar natuurbeleving (van aanbod naar vraagsturing)<br>• Prijsvraag, Placemaking (participatiemethodiek om burgers te betrekken bij he creëren van succesvolle openbare ruimtes)<br>• Met trendwatcher 'verhaal van het Bos' maken.<br>• Werken en gezondheid in het Bos: verzilveren en uitbreiden samen met collega's van Sport en WPI (vrijwilligers!)<br>Wanneer: maart 2019<br>Wie: Het Bos als Kweekvijver is bij uitstek een atelier met ruimte voor bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden: workshops, voordrachten, dialoogtafels enz.<br>Opbrengst: (in)zicht op wat nodig is om maatschappelijke participatie in het Bos te versterken: randvoorwaarden, tools, quick wins, communicatie- en marketinginstrumenten | Directies WPI, GGD, OJZ, K&C, S&B, Communicatie maar ook Ruimte voor Initiatief, Maatschappelijke partners uit het netwerk, Ger Baron, Amsterdam Marketing, Open Stad enz. |
| **De dialoogtafels/ expertmeetings** | Deze vinden plaats in de periode januari/april 2019. Tijdens de dialoogtafels worden vooral die onderwerpen uitgediept waar 'spanning' op staat. En waarop in de ateliers (nog) geen | |

| | | |
|---|---|---|
| | antwoord is gevonden. Kleinschalig en met experts. Dit zijn | |
| Expertmeeting Water | Onderwerpen: Klimaat, Waterkwaliteit, Recreatief gebruik, OV verbinding via water.<br>Vragen:<br>1. Hoe kunnen waterkwaliteit/kwantiteit en recreatief gebruik samengaan?<br>2. Onder welke voorwaarden kan Rijnland wateren overhevelen naar het Bos (afschalen door Rijnland)<br>3. Hoe en waar worden de belangen van de recreant belegd? | Rijnland, Waternet, provincie, S&B, KNBV, IVN, Jachthavens ???? |
| Expertmeeting Uitgangspunten/ Kaders voor Beheer | Wat zijn de uitgangspunten/kaders voor de Beheervisie (uitvoeringsagenda Bos)?<br>Voor de uitgangspunten moeten de volgende onderwerpen 'gewogen' worden:<br>1. Cultuurhistorie/ landschap<br>2. Gebruik/ recreatie<br>3. Natuur/ ecologie<br>4. Duurzaamheid als rode draad | Voorbeelden elders (Amelisweerd en?)<br>Bos-medewerkers, R&D, S&B |
| Expertmeeting Ondernemen in het Bos | Het bos heeft 23 ondernemers. Uitdaging: bouwen aan een actieve ondernemersvereniging. Verleiden en uitdagen.<br>• Met voorbeelden van andere parken, zoals Amelisweerd<br>• Een mooi aanbod van Het Bos<br>1. Wat zijn onze gemeenschappelijke waarden als ondernemers in het Bos<br>2. Wat kunnen we eigen kracht en gezamenlijk belang versterken?<br>3. Wat zijn daarvoor bruikbare modellen?<br>4. Hoe verhouden verdienvermogen van het Bos en ondernemen zich tot elkaar? (randvoorwaarden, eisen, delen in opbrengsten enz. | De 23 ondernemers, Communicatie, Amsterdam marketing, Amelisweerd, Maximapark Natuurmonumenten |
| Expertmeeting Bereikbaarheid van het Bos | Hierin staan centraal: toegankelijkheid en parkeren. De positie van de Zuidas, Verbetering van de entrees, bruggen en fietspaden.<br>1. Wat is de betekenis van de entrees voor de toegankelijkheid van het Bos?<br>2. Wat is er nodig om de entrees te verbeteren?<br>3. Nut, en noodzaak van het parkeerinstrument? Hoe effectief toe te | V&OR, Amstelveen, Zuidas, gebiedsmanagers Zuid en NW |

| | | |
|---|---|---|
| | passen?<br>4. Hoe fietsbereikbaarheid verbeteren?<br>5. Psychologische, mentale afstand tot het bos verkleinen (relatie met positionering) | |
| Expertmeeting Positionering van het Bos | Gastvrij bos met ruimte voor iedereen. Bos is al een sterk merk.<br>• Verbeterpunten (digitaal, datasturing, eigen website, frontoffice,<br>• Duidelijker profiel --> Boswachterij Amsterdamse Bos<br>• Partnerships met bedrijven<br>• Ontwikkelbuurten (kinderen in het bos uitnodigen)<br>• Samen met gebruikers 'spelregels' voor het Bos opstellen (verdienvermogen maakt hiervan deel uit)<br>• Marketing/communicatie/verdienvermogen van Het bos | Communicatie, afdeling Participatie, Amsterdam Marketing, EZ, externe expertise van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer |

## 7. Participatie van gebruikers, omwonenden en inwoners

*Het Stadsbos van de Toekomst* wil gebruikers, omwonenden en de inwoners van Amstelveen betrekken bij de toekomst van het Bos. Dat doen we op drie manieren:

1. Via digitaal platform (Facebook, Stem van.. anders) campagnematig burgers en bedrijven betrekken bij de ambities van het Bos. Samen met Communicatie en Open Stad.
2. Gericht groepen burgers uitnodigen voor deelname aan workshops Bosatelier *Het Bos als kweekvijver*
3. Burgers/initiatiefnemers uitnodigen om actief te participeren bij (een deel) van de uitvoering van maatschappelijke activiteiten in het Bos, voorbeelden daarvan zijn:
    a. Prijsvraag/ placemaking voor ontwikkellocatie(s). Uiteraard onder randvoorwaarden die daarvoor worden opgesteld.
    b. Link maken naar Ruimte voor Maatschappelijk Initiatief die vaak letterlijk ruimte zoeken voor de initiatieven van burgers.

## 8. Afbakening

**Stadsbos van de Toekomst**

- Is geen plan waarin alle acties en plannen en visies die gemaakt worden voor het Amsterdamse Bos zijn opgenomen. Bijvoorbeeld de beheervisie die vanaf 2019 wordt ontwikkeld. Stadsbos van de Toekomst biedt wèl een overkoepelend kader dat richting geeft en handvatten biedt voor deelprojecten, plannen en acties voor het komende decennium.
- Biedt kaders voor de (in) richting en positionering van de organisatie maar is geen organisatieplan.
- Bevat een uitvoeringsagenda voor de eerstvolgende vier jaar en sluit aan bij de uitvoeringsagenda van het college.

## 9. Planning

**De verkenningsfase** wordt afgesloten met dit Plan van Aanpak. De verkenning liep van september – december 2018. Oogst: Opbrengsten Bosexcursies, netwerk gebouwd met aanpalende projecten en organisaties, SWOT en omgevingsanalyse die worden gebruikt om partijen uit te nodigen bij ateliers en expertmeetings.
Data PvA:
4/12 Aanleveren MT
11/12 MT SenB
12/12 Aanleveren staf Ivens
17/12 Staf Ivens

**De ontwerpfase januari – april 2019**

- Bosateliers (twee)
- Dialoogtafels/expertmeetings (vijf)
- Outline/dummy opstellen voor *Stadsbos van de Toekomst* (januari/februari)Gevoed met eerste resultaten atelier en expertmeetings
- Afstemming met Groenvisie, Landschapsvisie en Omgevingsvisie, goed op elkaar aansluiten vergroot de bestuurlijke en organisatorische slagkracht voor het Bos
- Strategische sessie MT S&B. Bv 11 februari of 5 maart 2018 (aanleveren week van tevoren)
- Vervolgens strategische bespreking in staf wethouder

**De besluitvormingsfase april – juni 2019**

- Oogst van ateliers en expertmeeting worden verwerkt in ambitiedocument en uitvoeringsagenda
- De opbrengsten van de ateliers en expertmeetings worden in een synthese sessie samengebracht. Hiervoor worden in ieder geval (politieke) kopstukken uit de organisaties (Amsterdam, Amstelveen en provincie N-H) uitgenodigd.
- De dummy wordt omgebouwd naar een eerste concept, gereed in april 2019
- Dan volgen vanaf eind april besprekingen in MT-Bos, MT S&B, Staf wethouder, College, commissie en raad.